

Biuletyn Polonistyczny

30.01.2023

Data wydarzenia: 13.11.2023 - 14.11.2023

Praktyki autorefleksji w XX- i XXI-wiecznym dyskursie humanistycznym w kontekście badań postzależnościowych

Typ wydarzenia: Konferencja

Miejscowość: Poznań

Organizatorzy: Wydział Polonistyki UW

Centrum Badań Dyskursów Postzależnościowych (z siedzibą na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego) oraz Wydział Filologii Polskiej i Klasycznej UAM zapraszają na konferencję naukową, która odbędzie się w Poznaniu 13–14 listopada 2023 roku.

Punktem wyjścia refleksji konferencyjnej jest metafora „wiedzy usytuowanej”. Donna Haraway użyła jej w eseju pt. *Wiedze usytuowane. Kwestia nauki w feminizmie i przywilej ograniczonej/częściowej perspektywy*, upominając się o uwzględnienie w dyskursie naukowym punktu widzenia osoby mówiącej. Wiedza usytuowana lokuje się pomiędzy złudzeniem naukowego obiektywizmu a radykalnym konstruktywizmem, postrzegającym dyskurs naukowy jako wytwór retoryki. Znajduje zastosowanie w szczególności wtedy, kiedy mówimy o kwestiach związanych z polityką i etyką, kiedy podmiot zadaje pytania dotyczące relacji władzy i jej konstruktów: płci, rasy, klasy i innych.

Zmiana w refleksji nad usytuowaniem osób tworzących dyskurs nauk humanistycznych i społecznych zachodzi na naszych oczach. Coraz częściej gotowi jesteśmy przyznać, że obszar, który opisuje humanistyka, nie jest racjonalny, spójny i homogeniczny, ale fragmentaryczny, jednostkowy i zmysłowy. Podkreślenie roli subiektywnego doświadczania świata nie oznacza jednak porzucenia teorii i uogólniania. Antropolożka Kirsten Hastrup, mimo sceptycyzmu wobec pozytywistycznej wizji nauki, deklarowała, że w jej przekonaniu istnieje: „przestrzeń dyskursywna, w której równie racjonalne sposoby mówienia o otoczeniu mogą być sobie przeciwstawiane w sposób sensowny. Doświadczenie względności nie pociąga za sobą absolutnej niewspółmierności”.

W antropologii impulsem do takiego przewartościowania stały się trudne do zracjonalizowania zjawiska, które może oddać jedynie dyskurs zapośredniczony przez mówiące „ja”, „ja” etnologa, który wchodzi w rolę informatora. Coraz więcej

naukowców i naukowczyń podąża śladem Didiera Eribona i mówi o swoim usytuowaniu w historii, społeczeństwie i przestrzeni.

W literaturoznawstwie początek tej zmiany wyznacza kryzys modelu strukturalistycznego; kolejne wynikają ze stopniowo rozwijającego się paradygmatu nowej humanistyki. Nowa humanistyka i jej poszukujące, otwarte na transdyscyplinarność metody to wyrazista i energiczna próba praktykowania teorii przy jednoczesnym jej stwarzaniu. Daje się więc czytać przede wszystkim jako perspektywa spojrzenia na dany problem, co wynika też z miejsca, jakie zajmuje badacz i badaczka: nie chodzi o przyjmowanie zewnętrznego punktu widzenia, ale o to, żeby być w środowisku, w którego badania jest się zaangażowanym. W pracach tematyzujących podejście nowohumanistyczne wybrzmiewa też ważny aspekt czynnościowy humanistyki: uczestnictwo w tworzeniu społecznych dyskursów. Brać w czymś udział, to kłócić się, nie zgadzać, szukać konsensusu, inspirować się sobą, a nie tylko tłumaczyć, czyli objaśniać.

Dokonywane pod auspicjami gry z instancjami nadawczo-odbiorczymi literackie eksperymenty autotematyczne drugiej połowy XX wieku zastąpiła autorefleksja badaczy i badaczek literatury nad narzędziami i teoriami, którymi się posługujemy. Niekiedy wzbraniamy się przed adaptowaniem metod z Zachodu w obawie o ich adekwatność i naszą potencjalną „autokolonizację”. Strategią przeciwną jest próba wypracowania własnych strategii badawczych, dostosowanych do półperyferyjnego kontekstu obszaru, w którym jesteśmy umiejscowieni.

Piętnaście lat temu badania postzależnościowe natrafiły właśnie na taką krytykę, ale skutecznie otworzyły też nowe ścieżki dostępu do zawartych w rodzimej literaturze i kulturze projektów tożsamościowych, form postrzegania rzeczywistości społecznej i politycznej, które zawierały i zawierają rozmaite ślady uwikłania w dyskursy władzy i podporządkowania. Jako jeden z najgorętszych tematów ówczesnej polskiej humanistyki tworzący się dyskurs postzależnościowy niósł ze sobą wyraziste przekonania, również o roli humanistyki.

Proponujemy dyskusję skupioną wokół następujących zagadnień:

- usytuowań refleksji związanych z polityką i etyką, pytań dotyczących relacji władzy oraz jej konstruktywów: płci, rasy, klasy i innych;
- (nie)autorefleksyjności polskiej humanistyki; sposobów jej godzenia się ze statusem wiedzy usytuowanej
- form przecięcia literatury i dyskursu naukowego: autobiografii, autoetnografii i biografii akademickich;
- tematyzowania akademii jako pola negocjacji i sporu o władzę: od powieści akademickiej do działań performatywnych;
- dyskusji nad pochodzeniem praktyk i narzędzi badawczych, sporów o tożsamość metodologii;
- literatury i sztuki autotematycznej.

Biuletyn Polonistyczny

Zgłoszenia wystąpień prosimy przesyłać **do 30 kwietnia 2023** pod adresy organizatorek konferencji. Opłata konferencyjna wynosi 400 PLN i nie obejmuje kosztów noclegu.

prof. UAM dr hab. Małgorzata Zduniak

mzudniak@amu.edu.pl

dr Emilia Kledzik

emilia.kledzik@amu.edu.pl

Informacja Organizatorów

Data zgłaszania prelegentów: 30.04.2023

Opłata: 400 zł

Słowa kluczowe: wiedza usytuowana, badania postkolonialne i postzależnościowe